

Harrild Hede, Ulvemosen og heder i Nørlund Plantage – N75

Indholdsfortegnelse

1.	Beskrivelse af området.....	2
2.	Udpegningsgrundlag	3
3.	Foreløbig trusselvurdering.....	4
4.	Modsattede interesser	9
5.	Naturforvaltning og pleje	9
6.	Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper	10
7.	Manglende viden og yderligere Vidensbehov	11
8.	Bilag	11
9.	Kildehenvisning	11

1. Beskrivelse af området

Natura 2000-området Harrild Hede, Ulvemosen og heder i Nørlund Plantage (N75) er udpeget som et habitatområde (nr. 64) med et samlet areal på 2349 ha (se tabel 1.1). Det samlede areal af Natura 2000-området er 2349 ha (se tabel 1.1).

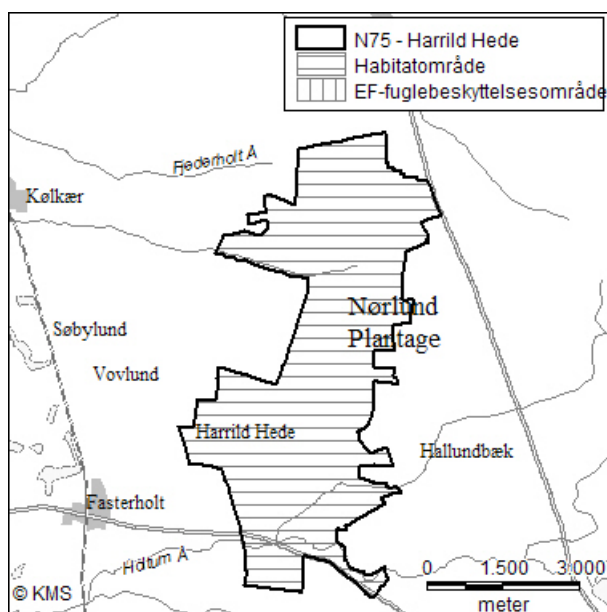
Tabel 1.1. Oversigt over de habitat-, fuglebeskyttelses- og RAMSAR-områder, der er inkluderet i denne basis-analyse. For hvert område er områdets nummer, navn og areal (i ha) angivet, ligesom det samlede Natura 2000-områdes areal er oplyst. Kilde: <http://www2.skovognatur.dk/natura2000/database/>

Nr.	Navn	Areal (ha)
H 64	Harrild Hede, Ulvemosen og heder i Nørlund Plantage	2.349
	Samlet areal	2.349

Af Natura 2000-områdets samlede areal på 2.349 ha, består 9 ha af sø, 218,5 ha af mose, 2,6 ha af fersk eng, 957 ha af skov og 899 ha af tør hede. Resten af arealet består af agerjord, bebyggelse m.m. I Natura 2000-området er der 11,6 km vandløb.

Området består af vidtstrakte hedearealer, gennemskåret af store, næringsfattige hedemoser og tidvist våde enge, som afvander til Hallund Bæk, Kvindebækken og Holtum Å. I lavbundsområderne findes en række delvist sommerudtørrende, brunvandede småsøer. Der findes en enkelt højmose med dels aktive, dels nedbrudte partier.

Spredt i området findes kuperede enebærskrænter på nu tilgroede indsander. På Harrild Hede findes store områder med oldtidsagre (højryggede agre) med udpinte, tørre, lichendominerede hedeområder. NATURA 2000 området omfatter også store nåletræsbeplantninger (især Nørlund Plantage) med små lysåbne partier, både våde og tørre.

Figur 1.1 Kort over Natura2000-områdets afgrænsning.

Indenfor habitatområde 64 findes 1 tilstandsfredning bestående af 3 fredede delområder på i alt 842 ha (se kort). Der er tale om en gammel tilstandsfredning fra 1934, hvorfra der kræves dispensation for at kunne pleje hedearealerne. Arealet er fredet for at bevare et større stykke oprindelig jysk natur, hvor kun en mindre del har været opdyrket. Fredningen har også begrundelse i arkæologiske forhold, idet der i området findes ager anlæg fra ældre stenalder. Endelig var det vurderet, at den kraftige urfuglebestand tilstede ved fredningens ikrafttrædelse kunne få et fristed, hvis området blev friholdt for beplantning, opdyrkelse og bebyggelse.

Inden for natura 2000-området findes der en række arealer som er beskyttede efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven. I kortmaterialet kan det ses, hvilke arealer der pr. 01-02-07 var registreret som § 3-beskyttede. Det skal bemærkes at § 3-registreringen er en vejledende registrering, og at det til enhver tid er de aktuelle forhold som er gældende. Det er den lokale kommune, der har ansvaret for at vedligeholde § 3 registreringen.

2. Udpegningsgrundlag

Harrild Hede, Ulvemosen og heder i Nørlund Plantage er udpeget på grundlag af 1 dyreart samt 10 naturtyper, hvoraf 1 er prioriteret. I 2004 og 2005 er der foretaget en kortlægning af de terrestriske habitatnaturtyper indenfor habitatområderne (Fredshavn, 2004). Oversigter over de udpegede naturtyper og arter fremgår af tabel 2.1 og 2.2. Her er det også angivet hvor data stammer fra.

Tabel 2.1 Naturtyper som aktuelt udgør udpegningsgrundlaget for Habitatområde nr. 58. *Prioriteret naturtype. **Skovnaturtyperne kortlægges af SNS og er ikke inkluderet i denne basisanalyse. 1) Data stammer fra Foverskov (2004). 2) Data stammer fra NOVANA kortlægning (2004-05). Naturtyperne kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Naturtype	Forekomster	Areal (ha)	Kilde
2320	Indlandsklitter med lyng og revling	5	11,3	2)
2330	Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene	3	0,5	2)
3160	Brunvandede søer og vandhuller	21	8,4	2)
3260	Vandløb med vandplanter			
4010	Våde dværgbusksamfund med klokkeling	5	2,7	2)
4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)	39	899	2)
5130	Enekrat på heder, overdrev eller skrænter	3	1,0	2)
6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	8	195	2)
7110	*Aktiv højmosse	1	5,8	2)
7150	Plantefund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	2	1,7	2)

De 8 terrestriske naturtyper der findes på udpegningsgrundlaget blev alle fundet ved amtets kortlægning i 2005. I det følgende materiale er det de kortlagte naturtyper, der er lavet analyser på.

Tabel 2.2 Arter som aktuelt udgør udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 58. 1) Skov og Naturstyrelsen (2006). 2) Data stammer fra NOVANA overvågning (2004-05). De potentielle levesteder kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Art	Areal (ha)	Kilde
1355	Odder (<i>Lutra lutra</i>)	?	2)

3. Foreløbig trusselsvurdering

I direktiverne er der krav om at fastholde eller genoprette 'gunstig bevaringsstatus' for de arter og naturtyper, som områderne er udpeget af hensyn til. For at en naturtype eller art kan siges at have gunstig bevaringsstatus skal en række kriterier være opfyldt.

På baggrund af de tilgængelige data om naturtyper (bilag 3.1-3.4) og arters forekomster (se kort) er der foretaget en foreløbig vurdering af truslerne mod arterne og naturtyperne i N75, del 2. Truslerne omfatter påvirkninger, hvor der er en begrundet mistanke om, at de har en negativ betydning for naturtilstanden. De største trusler er gennemgået i de følgende afsnit.

3.1. Beskrivelse af naturtilstanden i de terrestriske naturtyper

I forbindelse med kortlægningen af de 18 terrestriske, lysåbne habitattyper (ref.) er der foretaget en registrering af udbredelsen af en række naturtype-karakteristiske strukturer. Disse strukturer er delt op i negative og positive strukturer. De positive strukturer er til stede i veludviklede og typiske forekomster af naturtypen under mere eller mindre upåvirkede forhold. Tilsvarende vidner de negative strukturer om en stærkt påvirket naturtype. I felten er strukturernes samlede omfang registreret på en tretrins skala: udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I).

Tabel 3.1 Procentvis fordeling af negative og positive strukturer i de polygoner, hvor de enkelte naturtyper er registreret. For både negative og positive strukturer er angivet om strukturerne samlet set er udbredte (U), spredte (S) eller ikke tilstede (I). Strukturernes er beskrevet i Fredshavn (2004).

Indlandsklit (2320)				Fugtig hede (4010)				Tør hede (4030)			
Strukturer	Negative			Strukturer	Negative			Strukturer	Negative		
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	0	0	0	U	0	30	49	U	6	15	0
S	0	57	0	S	0	0	21	S	0	8	36
I	3	4	0	I	0	0	0	I	0	21	14
11,3 ha				2,7 ha				899 ha			

Tidvis våd eng (6410)				Aktive højmoser (7110)				Våd sand/blottet tørv (7150)			
Strukturer	Negative			Strukturer	Negative			Strukturer	Negative		
Positive	I	S	U	Positive	I	S	U	Positive	I	S	U
U	19	17	0	U	0	100	0	U	0	5	0
S	0	23	0	S	0	0	0	S	0	0	0
I	0	0	42	I	0	0	0	I	0	0	95
195 ha				5,8 ha				1,7 ha			

Tabel 3.1 giver en oversigt over de enkelte naturtypers fordeling i forhold til deres indhold af positive og negative strukturer. Mørkegrøn farve viser veludviklede naturtyper, som tilsyneladende ikke er udsat for nogle nævneværdige trusler, mens mørkerød farve viser dårligt udviklede naturtyper, der antagelig påvirkes kraftigt af en eller flere trusler.

Tabel 3.1 viser at langt de fleste naturtyper tilsyneladende har veludviklede naturtyper uden at være nævneværdigt truede. Dette skal ses i lyset af at kortlægningen af naturtyperne er præget af nogen subjektivitet da naturtyperne skal tolkes bredt. Grænsen for naturtypen kan være svær at sætte, hvis området er præget af tilgroning eller påvirkning fra sprøjteskader og eutrofiering. I mange tilfælde er de mest påvirkede områder formentlig ikke taget med i kortlægningen af

naturtyperne. Det betyder at oversigten i tabel 3.1 kommer til at vise en bedre tilstand end den der observeres i virkeligheden.

Indlandsklitter med lyng og revling (2320)

Plejetiltagene på 2320 er ikke så omfattende/tilbagevendende som på de omliggende større, flade hedearealer. Da der ikke sker afbrænding/afslåning i samme omfang som på 4030, består vegetationen i større omfang af aldrende Hedelyng og udbredte revlingbevoksninger. Derfor er den største trussel for naturtypen tilgroning med græsser og vedplanter samt at dværgbusksamfundene ikke holdes foryngede.

Våde dværgbusksamfund med klokkelyng (4010)

Arealerne under kraftigt tryk fra fremtrængende Blåtop. Naturtypen vil inden for få år forsvinde og være blevet omdannet til 6410 med minimalt indslag af Klokkelyng. Blåtop forekommer allerede i alle de fundne 4010-områder. Se også under bilag 3.5. De største trusler er derfor udtørring af den våde hede og Blåtops fremmarch.

Tørre dværgbusksamfund (4030)

Trods organiseret afbrænding/afslåning på de statsligt ejede arealer, er der store arealer, der er ved at vokse ud af 4030-status på grund af dominans af Bølget Bunke og også Blåtop, selv på relativt tørre hedearealer. Desuden er der store arealer med aldrende Hedelyng. Der er moderat indvandring af de invasive arter Glansbladet Hæg og Rødgran. *Campylopus introflexus* er kun fundet i meget ringe omfang. Største trussel er manglende foryngelse og tilgroning med vedplanter og græsser.

Tidvis våd eng (6410)

De negative strukturer dækker over store arealer stort set med monokultur af meterhøj Blåtop med ganske sporadiske indslag af blomsterplanter og mosser, uden nogen form for plejespor af større græssere, trods en stor lokal bestand af kronvildt i området. Det vurderes at arealet er i øgning. Under pilotundersøgelsen på arealet i 2000 blev der vurderet et ugunstigt C/N-forhold i græstørven (oplysningerne overgivet til Knud Erik Nielsen, DMU). Det der er ugunstigt for de omgivende våde og tørre plantesamfund, er til gavn for Blåtop og dermed 6410.

Aktiv højmose (7110)

Områdets eneste højmose bør gøres vådere. Forslag til tiltag er behandlet under bilag 3.4, Hydrologi. Arealandelen med aktivt voksende *Sphagnum* er for lav og for sporadisk. *Campylopus introflexus* kun fundet i en enkelt, lille bestand.

Plantesamfund på vådt sand eller blottet tørv (7150)

Måske urimeligt, at naturtyper kommer ud med så negativ en struktur. Det dækker over, at den største af de to forekomster findes på bunden af en sjældent sommerudtørrende 3160-sø

(udtørring i 2004). Netop i udtørningsår har naturtypen positive strukturer. Den anden lokalitet er et vådt brandbælte i en 6410-eng. Her vil 7150 blive afløst af 6410, hvis opharvningspraksisen ophører.

3.1.1. Eutrofiering

Det vurderes, at atmosfærisk N-deposition ligger langt over naturtypernes tålegrænse er en endda meget stor trussel for både våde og tørre naturtyper i H64. Det underbygges af bilag 4.1.

Ifølge tabel b.4.1.2 vurderes **alle** naturområder i H64 at være eller kan være negativt påvirket af luftbårent kvælstof. Især de vestligst beliggende arealer er udsatte for negativ påvirkning, se figur b.4.1.1.

Det bliver især meget vanskeligt at opnå gunstig bevaringstilstand for områdets 4010-arealer, hvor det formodes, at en række arealer allerede inden kortlægningen har skiftet status fra 4010 til 6410. Det formodes også at være den atmosfæriske N-deposition, der forårsager udbredelse af Blåtop på 4030-arealer på bekostning af dværgbusksamfund.

Terrestriske naturtyper

3.1.2. Tilgroning

Terrestriske naturtyper

Tilgroning er i dag en alvorlig trussel mod opretholdelsen af de lysåbne naturtyper og deres karakteristiske vegetation. Således er ekstensiv udnyttelse i form af græsning og høslæt centralt for en lang række af de terrestriske naturtyper, der er opført på habitatdirektivets bilag I. Såfremt den traditionelle græsning og høslæt på disse naturtyper ophører, vil de hurtigt vokse til i rørsump, højstauder, åbne krat og endeligt skov. På et tidspunkt i denne successionsrække forsvinder de skyggefølsomme arter, hvorved naturtypen ændrer karakter og udvikler sig til en ny type natur (strandengene dog undtaget). Afvanding og eutrofiering kan medføre en accelereret tilgroning.

På grund af statslig pleje af hedearealerne, er der ingen øjeblikkelig risiko for tilgroning med vedplanter. Der ryddes opvækst efter behov. En vis selvsåning af Skov-Fyr tillades i indlandsklitområder med forekomst og potentiel forekomst af natrav, der fordrer spredte fyrretræer på bakket hede.

Tilgroning med Blåtop er et stigende problem for især vådbundslokaliteter, men også i et vist omfang på 4030-lokaliteter.

3.1.3. Hydrologi

Terrestriske naturtyper

I bilag 3.3-3.6 er der lavet en vurdering af resultaterne for ændring af hydrologien som en trussel mod habitatnaturtyperne. Det fremgår, at det især store 6410-områder påvirkes af sommerudtørring, hvilket vurderes at være til gunst for Blåtop. Også områdets eneste 7110-areal er for tørt til at man kan opnå gunstig bevaringsstatus.

3.1.4. Invasive arter

I bilag 4.4. er der angivet hvilke invasive arter, der er fundet i habitatområdet. Selvsåning af Rødgran og Glansbladet Hæg er hovedproblemet, om end statsskovdistriktets rydninger betyder, at tilgroning med vedplanter ikke er et voldsomt problem på nogen af de beskrevne naturtyper. *Campylopus introflexus* findes i enkelte bestande i 4030 og 7110, men er i øjeblikket et meget lille problem. Nylig indvandring af Tue-Siv til rekreative stier på hedeområderne anses kun at blive et problem på stierne, hvor arten fremmes af slid på græstørven.

3.1.5. Arealmæssige ændringer

Antallet af plante- og dyrearter på en lokalitet alt andet lige afhænger af lokalitetens størrelse, således at et større areal kan oppebære et større artsantal. Store arealer kan desuden typisk indeholde større bestande af de enkelte arter end små lokaliteter, hvilket til dels kan skyldes, at der på store arealer er en større variation i habitatkvaliteten.

Reduktion af en naturtypes areal vil derfor betyde, at der først sker en reduktion af bestandsstørrelserne af de enkelte arter, hvorefter nogle af bestandene forsvinder, og endelig vil de enkelte arter begynde at uddø.

Det reducerede naturareal kombineret med forringede levevilkår i mange af de resterende naturområder har bevirket, at de forskellige plante- og dyrearter i stadig stigende grad får opsplittet deres bestande i mindre og isolerede delbestande. Sådanne små isolerede bestande er betydeligt mere udsatte for at uddø end store sammenhængende bestande pga. indavl og tilfældige katastrofer. Når arterne er forsvundet fra sådanne isolerede lokaliteter, vil det ofte være vanskeligt for nye bestande at sprede sig dertil, netop fordi lokaliteterne er isolerede.

Reduceret areal af naturtyper

Habitatnaturtyperne 4010 og 4030 er de seneste år reduceret væsentligt i udstrækning og antal på grund af massiv fremvækst af Blåtop, hvorved der skabes stadigt større arealer af naturtypen 6410 og af hedearealer med græsdominans.

Øget areal af naturtyper

- Der er de seneste år blevet lavet genslyngning af Holtum Å ved det tidligere Harrild Vandmølle og Harrild Dambrug gennem det gamle dambrugsareal. Åens længde er herved forøget med ca. 300 m. Der er lagt gydegrus i åen. Genslyngningen vil forøge længden af 3260-vandløb i H64. Ved stryget er der under en vejbro ophængt redekasse til vandstær, der tidligere (1984) har ynglet på lokaliteten.

- Der er lavet okkerrensingsanlæg ved og genslyngning af Kvindebækken opstrøms H64 for at reducere tilførslen af oxyderet jern og sand til det meget værdifulde, mæandrerende nedre løb af Kvindebækken inden for H64, før udløbet i Holtum Å.

- Der er lavet en natursø inden for dambrugsarealet i forbindelse med nedlæggelsen af dette.

- Statsskovdistriktet har over en årrække afdrevet store plantagearealer (ca. 110 ha) for at genskabe 4030-hede. Beplantningsstrukturen kan stadig erkendes, trods en nu veludviklet tør hede.

Reducerede bestande

Lokaliteten har tidligere rummet en bestand af urfugl (forsvandt 1980) og et enkelt par af Fiskeørn. Også Fiskeørn er forsvundet nu. Bestandene af Natravn og Stor Tornskade vurderes som svagt faldende.

Langs kørespor og brandbælter i 4030-områder er der i forbindelse med Natura 2000 kortlægningen fundet flere bestande af Almindelig Ulvefod og Almindelig Månerude. Bestandene tolkes som restbestande, der overlever på moderat menneskepåvirkede arealer.

Øgede bestande

Lokaliteten er en af de lokaliteter i Midtjylland, hvor odderbestanden har holdt stand, da den nationale bestand var på sit laveste. Bestanden vurderes at være i stabil stigning omkring Holtum Å. Se også under punkt 2. Stor Hornugle har ynglet i området de senere år og et tranepar er et enkelt år observeret over længere tid i ynglesæsonen på en potentiel ynglelokalitet. H64 er en af de få indlandslokaliteter, hvor Sortstrubet Bynkefugl yngler nogenlunde regelmæssigt.

3.2. Beskrivelse af Arter

Bæklampret

Der er ikke konstateret Bæklampret i Holtum Å inden for H64. Den er dog fundet umiddelbart opstrøms området, så der er ingen tvivl om, at arten findes i habitatområdet.

Odder

Odder

Bestand: I slutningen af 1950'erne kunne man kun få et billede af odderens udbredelse ved at se på antallet af skudte dyr. På daværende tidspunkt blev der nedlagt knap 500 oddere i Danmark. I 1967 blev odderen fredet, men på dette tidspunkt var den danske bestand gået drastisk tilbage. Nedgangen fortsatte gennem 1970'erne og 1980'erne. I 1984-1986 viste en undersøgelse, at der kun fandtes oddere i Midt- og Nordvestjylland. Odderen gik også tilbage i de andre europæiske lande. Dette medførte at den i 1992, da direktivet blev implementeret i Europa, blev medtaget på habitatdirektivets bilag II og IV, hvor arter der kræver udpegnings af særlige bevaringsområder og streng beskyttelse er medtaget. I 1996 viste en landsdækkende undersøgelse, at spredt sig.

Odderen blev, ud over de tidligere kerneområder, således også registreret i store dele af Vendsyssel, Djursland og mod syd havde den bredt sig mod syd ned gennem Ringkøbing amt.

DMU har i sin undersøgelse i 2004 ikke fundet odder eller spor af Odder i H64. Der er fundet spor og ekskrementer 3,5 km opstrøms H64. Lokale beretter dog om hyppigere observationer af Odder langs Holtum Å i H64. Se også under afsnit 3.1, øgede bestande.

Potentielle levesteder er ikke kortlagt.

4. Modsatrettede interesser

Vandstandshævning for at få genskabt arealer med 4010-våde heder kan medvirke til at forringe den positive struktur med blåtop på 6410-arealer.

Rydning af opvækst af Gran og Skov-Fyr på indsander og omgivende heder for at genskabe lysåbne forhold til gavn for 2310, 2320 og 4030, vil forringe muligheden for at få gunstig bevaringstilstand for Natrav. Dette er statsskovdistriktet opmærksom på i H64.

5. Naturforvaltning og pleje

Oplysninger om:

- Genslyngning af Holtum Å i det nedlagte Harrild Dambrug, foretaget af Vejle Amt.
- Løbende vedligeholdende pleje af hedearealer ved afbrænding eller afhøstning af vegetation, foretaget af Feldborg Statsskovdistrikt. Følgende aktiviteter er foretaget fra 1994 og frem til dags dato for at undgå at udpegningsgrundlaget degraderes:
  - *Teksasrydning af spredt opvækst af Bjerg-Fyr: 40 ha
  - *Skivehøstning eller grønthøstning samt bortkørsel af Lyng: 20 ha
  - *Afbænding Lyng i småfelter: 10 ha
  - *Afbænding i større felter efter lyngbilleangreb: 25 ha
  - *Agerjord udpint ved 1xhavre 2xrug - flisning af læhegn, urørt i 10 år bliver forhåbentlig via overdrev til hede i løbet af endnu 20 år : 5,9 ha
  - *Tidl.agerjord tilplantet med løvskov: 5,8 ha
  - *Contortafyr konverteret til eg 3,3 ha
  - *Hendøende Rødgran konverteret til løv: 0,6 ha
  - *Sitkagran renafdrevet, erstattet med løv: 1 ha
  - *Sitkagran renafdrevet, erstattet med Rødgran/Sitkagran med indblanding af Douglasgran og selvsået Sitkagran
  - * Rødgran renafdrevet , erstattet med eg 2,5 ha

*Tidl.ager tilplantet med løvskov: 6,3 ha

* Eg indplantet i bjergfyrbevoksning (små hegn m.h.b. på senere frøspredning) 0,5 ha

*Contortafyr friskåret til flisning efter stormfald – flises i 2006, overgår til hede ca. 6 ha

*Forsøg på omlægning af enkelte brandbælter til græs (binadan gødning) :0,5 ha

De angivne arealstørrelser er fra aktiviteter, foregået i Ringkøbing Amts del. Det har ikke været muligt at få tilsvarende arealopgørelser for den del, der ligger i Vejle Amt.

- Der findes MVJ-aftaler på 4 arealer vedr. miljøvenlig græsning på 79,8 ha. De 5,8 ha ved Holtum Å er 10-årige aftaler med udløb i 2013, de 74 ha længere nord på er 20-årige aftaler med udløb i hhv. 2020 og 2022, se figur 6.1.
- Forud for de 20-årige MVJ-aftaler var der indgået en aftale mellem amt og lodsejer om græsning, rydning og udtagning af agerjord for at få skabt større, lysåbne hede- og overdrevsarealer.

I kortmaterialet kan ses, hvilke områder der er tegnet MVJ-aftaler på.

6. Nykonstaterede eller nyindvandrede arter og naturtyper

6.1. Terrestriske naturtyper

Ud over de naturtyper der er på udpegningsgrundlaget, er der ved Amtets kortlægning i 2005 fundet en række habitatnaturtyper, som kan ses i tabel 6.2.

Tabel 6.2. Naturtyper som er kortlagt i habitatområdet nr. 58, men som ikke på nuværende tidspunkt er på udpegningsgrundlaget. 3)Data stammer fra NOVANA kortlægning (2004-05). Naturtyperne kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Naturtype	Forekomster	Areal (ha)	Kilde
7140	Hængesæk og andre kærsamfund	3	2,9	3)

6.2. Arter

Ud over de arter der er på udpegningsgrundlaget, har Amtet viden om forekomsten af en følgende habitatarter, som kan ses i tabel 6.3.

Tabel 6.3. Arter som er registreret i habitatområdet nr. 58, men som ikke på nuværende tidspunkt er på udpegningsgrundlaget. 1) Data stammer fra NOVANA overvågningsprogrammet (2004-2005) samt 2) Vejle Amt overvågning i perioden 1988-2005. De potentielle levesteder kan ses i kortmaterialet.

Nr.	Art	Areal (ha)	Kilde
	Stor Hornugle		1+2
	Isfugl		1+2
	Natravn		
	Hedelærke		
	Rødrygget Tornskade		

7. Manglende viden og yderligere Vidensbehov

Der mangler viden om småsøerne i området.

8. Bilag

Kort over naturtyper og arters udbredelse kan ses i kortmaterialet.

Bilag 3.1-3.9 og 4.1-4.4 kan ses i bilagsfilen "N75_Harrild Hede.pdf"

9. Kildehenvisning

Databaser

AND'en - Amternes NaturDatabase

TILDA – database for TILstandsværdien af DANske naturtyper

WINBIO – database over vandløbsbiologiske data – smådyr og fisk

WINRAMBI – database over marin bundfauna

AQUABASEN – database over marine makrofyter

ALGESYS – database over marin plankton

Dansk Ornitologisk Forenings DOF-base

Datakilder i GIS

Vejle Amts §3-tabeller, der omfatter beskyttede heder, søer, moser, strandenge, overdrev, ferske

enge og vandløb. (Naturtyp.tab, NATVANDL.tab)

Vejle Amts artdata-tabel over levesteder for rødlistede, gullistede, sjældne, fredede eller på anden

måde karakteristiske eller særegne plante-, dyre- og svampearter. (artdata.tab)

Vejle Amts fattigkærestabel (fattigkaer.tab)

Egekrat-tabel fra SNS (egekrat.tab)

Vejle Amts tabeller over uønskede arter

Kæmpe-bjørneklo

Kæmpe-balsamin

Japansk og kæmpe-pileurt

Vejle Amts tabel over gældende MVJ-ordninger (mvj-aftaler.tab)

Vejle Amts tabel over fredninger (fredning.tab)

Vejle Amts tabel over status på afgræsning af arealer med særlige naturværdier

(graesland_2006.tab)

Odderdata fra DMU (Odder.tab)

Tabel med Conterras beregninger af kvælstofdepositionen på de enkelte naturområder i

habitatomtåderne (vejlenaturdepon.tab)

Elektroniske datakilder

Danmarks Miljøundersøgelser, 2000: Naturtyper og arter omfattet af habitatdirektivet. Faglig rapport nr. 350.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2003: "Kriterier for gunstig bevaringsstatus" Faglig Rapport fra DMU, nr. 457.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2006: Data om træk- og ynglefugle samt odder til brug for basisanalysen.

EntoConsult, 2003: Insekter på overdrev i Vejle Amt 2003.

Skov- og Naturstyrelsen, 1996: EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder. Kort og områdebeskrivelser, status 1995.

Skov- og Naturstyrelsen, 2000: Danske naturtyper i det europæiske NATURA 2000 netværk.

Vejle Amt, 1999: Natur i Vejle Amt. En plan for mere og bedre natur.

Vejle Amt, 1999: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt (Gedved, Horsens, Nørre Snede, Hedensted, Juelsminde, og Fredericia Kommuner.)

Vejle Amt, 2000: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt 2000 (Brædstrup, Tørring-Uldum, Jelling, Vejle, Kolding, Vamdrup og Lunderskov kommuner).

Vejle Amt, 2000: Overvågning af EF-habitatområdernes naturindhold i Vejle amt. Prioriterede naturtyper, forekomst af bilag II-arter, samt oplysninger om foreliggende oplysninger om samtlige

arter under habitatdirektivet (tilsendt DMU, januar 2000).

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af heder i Vejle Amt.

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af strandenge i Vejle Amt.

Vejle Amt, 2002: Undersøgelse af udvalgte, værdifulde overdrev i Vejle Amt.

Vejle Amt, 2004: Rødlistede planter i Vejle Amt 2003.

Vejle Amt, 2005: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt 2003 (Egtved og Give kommuner).

Datakilder på papir

Danmarks Miljøundersøgelser, 1996: Naturovervågning højmoser 1995. Arbejdsrapport nr. 15.

Danmarks Miljøundersøgelser, 2005: Atmosfærisk deposition 2004. Faglig rapport nr. 555.

Ellenberg, H. et al., 1991: Zeigerwerten von Pflanzten in Mitteleuropa. Scripta Geobotanica vol.18:1-248.

Feltbotanisk Klub, 1985-1989: Hede og overdrev – en feltbotanisk statusundersøgelse. Feltskemaer.

Fredningsstyrelsen, 1886: Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 5. Vejle Amt.

Skov- og Naturstyrelsen, 1996: Danish Report 1996 on the Ramsar Convention Denmark and Greenland.

Skov- og Naturstyrelsen, 2003: Manual vedr. vurdering af de lokale miljøeffekter som følge af luftbårent kvælstof ved udvidelse og etablering af større husdyrbrug. Udgivet af Miljøministeriet.

Skov- og Naturstyrelsen, 2005: Opdatering af Ammoniakmanualen. Brev til amterne af 15.

december.

Stoltze, Michael, 1996: Danske dagsommerfugle. Gyldendal.

Litteraturliste Harrild Hede, Ulvemosen og heder i Nørlund Plantage

Digitale kilder

Vejle Amt, 1999: Natur i Nørre Snede Kommune. En plan for mere og bedre natur.

Kilder på papir

Brøgger, Niels Peter og Bo Daugaard, 1994: I natravnnens rige. Fuglelivet i Nørlund Plantage og

Harrild Hede. DOF Ringkøbing. Ringkøbing Amts Fugleliv nr. 11.

Vejle Amt, ikke udgivet: Søer og moser i Nørre Snede Kommune omfattet af naturfredningslovens

§43. Arbejdsrapporter.

Vejle Amt, 1997: Vandløbene i Nørre Snede Kommune 1996

Overfredningsnævnet (1934). Fredning af en del af Harrild Hede. Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing Amter 119-10-721/68.